

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

СЕРІЯ 15

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
/ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ/

ВИПУСК 8 (128) 20

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 15

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
(*фізична культура і спорт*)

Випуск 8 (128) 20

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2020

УДК 0.51

Н 34

WEB сторінка електронного видання : <http://enpuir.npu.edu.ua>; <http://spppc.com.ua>

www.ffvs.npu.edu.ua/chasopys-npu-seria-15.

Збірник входить до переліку фахових наукових видань України за галузями науки:

«Педагогічні науки» – (наказ Міністерства освіти і науки України № 1222 від 07.10.2016 р.)

«Фізичне виховання і спорт» – (наказ Міністерства освіти і науки України № 528 від 12.05. 2015 р.).

Державний комітет телебачення і радіомовлення України: свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації - серія KB № 8821 від 01.06.2004 р.

Збірник включено до переліку наукових фахових видань України категорії «Б» за галузями наук: 011 «Педагогічні науки», 017 «Фізичне виховання і спорт» – (Наказ Міністерства освіти і науки № 886 від 02.07.2020).

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 8 (128) 20. – с.196

У статтях розглядаються результати теоретичних та науково-експериментальних досліджень у галузі педагогічної науки, фізичного виховання та спорту, висвітлюються педагогічні, медико-біологічні, психологічні і соціальні аспекти, інноваційні технології навчання фізичної культури, практики підготовки спортсменів. Збірник розрахований на аспірантів, докторантів, наукових, педагогічних та науково-педагогічних працівників. Статті друкуються в авторській редакції.

Редакційна рада:

Андрущенко В.П.	доктор філософських наук, академік НАПН України, ректор НПУ імені М.П.Драгоманова; (гол.Ред. ради);
Бондар В. І.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Вернидуб Р.М.	доктор філософських наук, професор, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Євтух В.Б.	доктор історичних наук, професор, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Дробот І.І.	доктор історичних наук, професор, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Жалдак М.І.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Зернецька А.А.	доктор педагогічних наук, професор, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Мацько Л.І.	доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Падалка О.С.	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Синьов В.М.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Торбін Г.М.	доктор фізико-математичних наук, професор, НПУ імені М.П.Драгоманова;
Шут М.І.	доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова.

Головний редактор О. В. Тимошенко

Редакційна колегія серії:

Тимошенко О.В.	доктор педагогічних наук, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Томенко О.А.	доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, Сумський державний педагогічний університет;
Путров С. Ю.	кандидат педагогічних наук, професор Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Дьоміна Ж.Г.	кандидат педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Малечко Т.А.	кандидат педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Андрєєва О.В.	доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, Національний університет фізичного виховання і спорту України;
Грибан Г.П.	доктор педагогічних наук, професор, Житомирський державний університет імені І.Франка;
Пронтенко К.В.	доктор педагогічних наук, доцент, Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова;
Пронтенко В.В.	кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова;
Ейдер Ежи	доктор педагогічних наук доктор наук з фізичного виховання, професор Щецинського університету, Польща;
Приймаков О.О.	доктор біологічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова

ISSN 2311-2220

© Автори статей, 2020

© НПУ імені М.П.Драгоманова, 2020

© Редакційна колегія серії, 2020

Збірник друкується щомісяця

ЗМІСТ 8 (128) 2020

1.	Антонова К. С., Антонов С. В., Пітин М. П. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ВИСТУПІВ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ СТІЛЬЦІВ З ЛУКА УКРАЇНИ ПРИ РІЗНИХ ВАРІАНТАХ ПОБУДОВИ РІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ (НА ПРИКЛАДІ 2007–2018).....	9
2.	Анікієнко Л. В. СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ СПОРТИВНОГО ТРАВМАТИЗМУ У ФУТБОЛІ.....	14
3.	Баглай О. І. МІЖКУЛЬТУРНЕ СПІЛКУВАННЯ У СФЕРІ ПАЛОМНИЦЬКОГО ТУРИЗМУ: ЗРАЗОК НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ КУРСУ.....	16
4.	Білоконь В. П. ОСОБЛИВОСТІ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ СТУДЕНТІВ-БАСКЕТБОЛІСТІВ.....	20
5.	Бондаренко В. В., Решко С. М., Мартишко А. Ю., Рябуха О. С. ЗАСОБИ ВІДНОВЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	23
6.	Борисова Ю. Ю., Федоряка А. В. МУЗИЧНО-РИТМІЧНА ПІДГОТОВКА ГІМНАСТОК 6-7 РОКІВ.....	27
7.	Ванюк О. І. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СТІЛЬЦІВ.....	32
8.	Вербовий В. П. СТАТИЧНА СИЛОВА ВИТРИВАЛІСТЬ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПІДГОТОВКУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	34
9.	Дакал Н. А. ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ ПЛАВАННЯ «КРОЛЬ НА ГРУДЯХ» СТУДЕНТІВ-ПЛАВЦІВ З УРАХУВАННЯМ ЇХ ТИПОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ.....	37
10.	Демченко Л. В. СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ДО ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	40
11.	Дідковський В. А., Плєва К. В., Кузенков О. В., Білик В. В., Арсененко О. А. СПЕЦИФІКА ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УМОВАХ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	46
12.	Довгопол Е. П. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПОЗАНАВЧАЛЬНИЙ ЧАС.....	50
13.	Дулібський А. В. СПОРТИВНИЙ ВІДБІР У ФУТБОЛІ ЯК РАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА ПЕДАГОГІЧНОГО ПОШУКУ ОБДАРОВАНІХ ЛЮДЕЙ У ГАЛУЗІ СПОРТУ.....	54
14.	Єрьоменко Е. А., Кузора І. В. БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ, ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ.....	61
15.	Завадська Н. В., Гришко Л. Г. НАСТІЛЬНИЙ ТЕНІС У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТОК ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	69
16.	Зеніна І. В., Кузьменко Н. В., Гаврилова Н. М. ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФІТНЕС-АЕРОБІКОЮ НА ПОКАЗНИКИ ПСИХОМОТОРНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	71
17.	Зюзь В. М., Бабич Т. М., Балухтіна В. В. ФІЗИЧНА АКТИВНІСТЬ – ЗАСІБ ЗМІЦНЕННЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	74
18.	Камінська О. М. МЕТОДИ І ФОРМИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЦІНІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ....	79
19.	Кашуба В. О., Литвиненко Ю. В., Вако І. І. ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКИ БОКОВОГО УДАРУ РУКОЮ НА БЛИЖНІЙ ДИСТАНЦІЇ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ СПОРТСМЕНІВ, ЯКІ СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ В РУКОПАШНОМУ БОЮ.....	83
20.	Кириченко Т. Г. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ АТЛЕТІВ ДО ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИЛОВИХ ВИДАХ СПОРТУ.....	87
21.	Корюкаєв М. М., Соболенко А. І. ВПЛИВ СИЛОВИХ НАВАНТАЖЕНЬ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ НА ОРГАНІЗМ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	93
22.	Лабарткава К. В., Лабарткава В. К., Кушнір І. С., Заліско О. К. ДИНАМІКА СТАНУ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СТУДЕНТІВ 17-18 РОКІВ НАПРЯМУ "ТУРИЗМ" ПІД ЧАС МІЖСЕЗОННОГО ЕТАПУ.....	96
23.	Максимчук Б. А., Овчарук В. В., Галайдюк М. А., Литвиненко В. А., Башавець Н. А., Кахіані Ю. В. Худіцька Х. М., Овчарук В. Г. МОДЕРНІЗАЦІЯ ІНФРАСТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	102
24.	Малахова Ж. В., Бєлкова Т. О. МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЗДОРОВ'Я ДО ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	111
25.	Мичка І. В., Саранча М. П., Гошко А. М. РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ПАУЕРЛІФТИНГУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ.....	116
26.	Мітова О. О., Івченко О. М. ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ТА НОРМАТИВНІ ШКАЛИ ОЦІНЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ БАСКЕТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	121
27.	Мосійчук Л. В. ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО-ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ.....	125
28.	Несен О. О., Клименченко В. Г. ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗАНЯТТЯМИ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗАСОБАМИ СПЕЦІАЛЬНО ПІДБРАНИХ РУХЛИВИХ ІГОР.....	128
29.	Нечепорук Я. С., Оніщук І. І., Усик Л. М., Аніщенко І. М., Василькевич С. С., Звоздецька В. Г. ІНШОМОВНА ОСВІТА ЯК НАУКОВА КАТЕГОРІЯ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	133
30.	Оніщук І. І., Шапошнікова І. М., Шальов А. С., П'ясецька Н. А., Тонконог Н. І., Зелінська Т. М., Бабаджанян В. В., Шпильова М. О. ЕТАПИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	141
31.	Панасюк О. О., Ковальчук В. Я., Хомич А. В. ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА КАРАТИСТІВ НА ЕТАПІ	148

CONTENTS 8 (128) 2020

1.	<i>Antonova K., Antonov S., Pityn M.</i> THE EFFECTIVENESS OF THE PERFORMANCES OF HIGHLY QUALIFIED ARCHERS OF UKRAINE IN DIFFERENT OPTIONS FOR BUILDING ANNUAL TRAINING (FOR EXAMPLE 2007-2018).....	9
2.	<i>Anikeenko L.</i> CURRENT STATE OF THE PROBLEM OF SPORTS INJURY IN FOOTBALL.....	14
3.	<i>Bahlai O.</i> INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE FIELD OF PILGRIMAGE TOURISM: A SAMPLE OF THE SYLLABUS.....	16
4.	<i>Bilokon V.</i> FEATURES OF SPORTS SELECTION OF BASKETBALL STUDENTS.....	20
5.	<i>Bondarenko V. V., Reshko S. M., Martishko A. Yu., Ryabukha O. S.</i> MEANS OF RESTORING PHYSICAL FITNESS OF EMPLOYEES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE.....	23
6.	<i>Borysova Yu., Fedoriaka A.</i> MUSICAL AND RHYTHMIC TRAINING OF GYMNASTS 6-7 YEARS OLD.....	27
7.	<i>Vanyuk O.</i> THE EFFECTIVENESS OF THE USE OF BREATHING EXERCISES IN TRAINING SHOOTERS.....	32
8.	<i>Verbnyi V.</i> STATIC STRENGTH ENDURANCE OF THE CADETS OF THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITH THE SPECIFIC TRAINING CONDITIONS WHICH TRAIN THE POLICE OFFICERS.....	34
9.	<i>Dakal N.</i> IMPROVEMENT OF THE SWIMMING TECHNIQUE "CRAWL ON THE CHEST" OF STUDENT SWIMMERS, TAKING INTO ACCOUNT THEIR TYPOLOGICAL CHARACTERISTICS.....	37
10.	<i>Demchenko L.</i> STRUCTURE OF READINESS OF FUTURE BACHELORS OF PHYSICAL THERAPY, OCCUPATIONAL THERAPY FOR PHYSICAL REHABILITATION OF PRESCHOOL CHILDREN.....	40
11.	<i>Didkovsky V. A., Pleva K. V., Kuzenkov O. V., Bilyk V. V., Arsenenko O. A.</i> SPECIFICS OF PHYSICAL ACTIVITY IN THE CONDITIONS OF OFFICIAL ACTIVITY OF EMPLOYEES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE.....	46
12.	<i>Dovgopol Eduard</i> INCREASING LEVELS OF EXTRACURRICULAR PHYSICAL ACTIVITY IN HIGHER SCHOOL STUDENTS.....	50
13.	<i>Dulibskyy A.</i> SPORTS SELECTION IN FOOTBALL AS A RATIONAL SYSTEM OF A PEDAGOGICAL SEARCH TALENTED PEOPLE IN THE SPORTS INDUSTRY.....	54
14.	<i>Yeromenko Eduard, Kuzora Ivan.</i> COMBAT HORTING AS A FACTOR IN THE FORMATION OF MILITARY-PATRIOTIC ABILITIES, PHYSICAL CULTURE AND THE BASICS OF STUDENT YOUTH HEALTH.....	61
15.	<i>Zavadskaya N., Grishko L.</i> TABLE TENNIS IN THE SYSTEM OF PHYSICAL EDUCATION OF FEMALE STUDENTS OF TECHNICAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION.....	69
16.	<i>Zenina I., Kuzmenko N., Gavrilova N.</i> THE INFLUENCE OF FITNESS-AEROBICS CLASSES ON THE INDICATORS OF PSYCHOMOTOR ABILITIES OF FEMALE STUDENTS OF PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	71
17.	<i>Zyuz V., Babich T., Balukhtina V.</i> PHYSICAL ACTIVITY IS A MEANS OF STRENGTHENING AND REHABILITATION DURING THE COVID-19 PANDEMIC.....	74
18.	<i>Kaminska O.</i> METHODS AND FORMS OF EDUCATIONAL PROCESS THAT ENSURE THE FORMATION OF PROFESSIONAL AND VALUE ORIENTATIONS OF FUTURE TECHNICAL SPECIALISTS.....	79
19.	<i>Kashuba V., Litvinenko Yu., Vako I.</i> FEATURES OF THE TECHNIQUE OF LATERAL HAND BLOW AT CLOSE RANGE OF HIGHLY QUALIFIED ATHLETES SPECIALIZING IN HAND-TO-HAND COMBAT.	83
20.	<i>Kyrychenko T.</i> FEATURES OF PSYCHOLOGICAL TRAINING OF ATHLETES FOR COMPETITIVE ACTIVITY IN STRENGTH SPORTS.....	87
21.	<i>Koryukaev M., Sobolenko A.</i> INFLUENCE OF POWER LOADS OF A RECREATIONAL ORIENTATION ON THE ORGANISM OF STUDENT YOUTH.....	93
22.	<i>Labartkava K., Labartkava V., Kushnir I., Zalisko O.</i> DYNAMICS OF THE PHYSICAL FITNESS STATUS IN STUDENTS 17-18 YEARS OF THE "TOURISM" SPECIALIZED FIELD DURING A TRANS-SEASON STAGE.....	96
23.	<i>Borys Maksymchuk, Vasyl Ovcharuk, Mykola Halaidiuk, Vitalina Lytvynenko, Natalia Bashavets, Yuliia Kakhiani, Khrystyna Khudytska, Vira Ovcharuk.</i> UPGRADE INFRASTRUCTURE OF THE NATIONAL PHYSICAL EDUCATION SYSTEM.....	102
24.	<i>Malakhova G. Belkova T. O.</i> MOTIVATION OF STUDENTS WITH DIFFERENT LEVELS OF HEALTH TO PHYSICAL EDUCATION CLASSES.....	111
25.	<i>Mychka I., Sarancha M., Goshko A.</i> THE ROLE AND IMPORTANCE OF POWERLIFTING IN THE ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS WITH PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS.....	116
26.	<i>Mitova O., Ivchenko O.</i> INTEGRAL ASSESSMENT AND NORMATIVE SCALES FOR ASSESSING INDICATORS OF SPECIAL PHYSICAL FITNESS OF BASKETBALL PLAYERS AT THE STAGE OF PRELIMINARY BASIC TRAINING.....	121
27.	<i>Mosiychuk L.</i> MODERN PRINCIPLES OF IMPLEMENTATION OF PERSONAL-ACTIVITY APPROACH TO PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS.....	125
28.	<i>Nesen O., Klimenchenko V.</i> INCREASING THE INTEREST OF STUDENTS OF PHILOLOGY IN PHYSICAL EDUCATION CLASSES BY MEANS OF SPECIALLY SELECTED MOVING GAMES.....	128
29.	<i>Yana Necheporuk, Iryna Onishchuk, Liudmyla Usyk, Iryna Anishchenko, Svitlana Vasylykevych, Valentyna Zvozdetska.</i> FOREIGN LANGUAGE EDUCATION AS A SCIENTIFIC CATEGORY IN THE CONTEXT OF FUTURE TEACHERS' TRAINING.....	133
30.	<i>Iryna Onishchuk, Iryna Shaposhnikova, Andriy Shalyov, Nataliia Piasetska, Nataliia Tonkonoh, Tamara Zelinska, Viktoriia Babadzhanian, Maryna Shpylova.</i> STAGES AND TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN THE CONTEXT OF FUTURE TEACHERS' TRAINING.....	141
31.	<i>Panasjuk Alexander, Kovalchuk Volodymyr, Khomich Anatoly.</i> PHYSICAL TRAINING OF KARATEKAS AT THE	148

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2020.8(128).14
УДК 796.817:159.947-053.6

Єрмоєнко Е. А.

професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат педагогічних наук, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України

Кузора І. В.

старший викладач Київського університету імені Бориса Грінченка, спеціаліст вищої категорії, учитель Захисту України спеціалізованої школи № 252 імені Василя Симоненка Оболонського району м. Києва, керівник гуртка – методист, президент Федерації військово-патріотичного хортингу України, майстер спорту України з хортингу

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ, ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Метою дослідження є визначення основних характеристик бойового хортингу як чинника формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді та наукове обґрунтування засобів позитивного впливу бойового хортингу, що сприяють вихованню у молоді військово-патріотичних навичок, цінностей здорового способу життя, всебічного розвитку, підвищенню рівня здоров'я за методикою виду спорту бойового хортингу. Перевірено ефективність психолого-педагогічних умов, організаційних форм і методів, проведено теоретичний аналіз проблеми виховання фізичних якостей, військово-прикладних здібностей, умов застосування оздоровчих, прикладних, загальнорозвивальних і спеціальних фізичних вправ бойового хортингу для підвищення ефективності роботи систем організму. Викладено матеріал щодо концепції та підходів до класифікації фізичних вправ і методик бойового хортингу для спортсменів учнівського віку. Дослідно-експериментальним шляхом перевірено ефективність запровадженої педагогічної системи формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді засобами бойового хортингу, ціннісного ставлення до здоров'я та уникнення шкідливих звичок. Подано результати дослідження щодо формування військово-прикладних здібностей, цінностей здорового життя та ефективності організаційних форм спортивної дисципліни у процесі занять бойовим хортингом в умовах навчального процесу закладів освіти.

Ключові слова: бойовий хортинг, військово-патріотичні здібності, патріотичні якості, психолого-педагогічні умови, військово-патріотичне виховання, фізична культура, основи здоров'я, формування здібностей, учнівська молодь, діти, школа, заклад освіти, методика викладання, система підготовки, школярі, студенти, навчання, педагогічна система, освіта, спорт, цінності здорового життя, фізична праця, організм людини, ціннісне ставлення до здоров'я.

Ермоєнко Э. А., Кузора И. В. Боевой хортинг как фактор формирования военно-патриотических способностей, физической культуры и основ здоровья учащейся молодежи. Целью исследования является определение основных характеристик боевого хортинга как средства формирования военно-патриотических способностей, физической культуры и основ здоровья учащейся молодежи и научное обоснование средств положительного влияния боевого хортинга, способствующих воспитанию у молодежи военно-патриотических навыков, ценностей здорового образа жизни, всестороннего развития, повышению уровня здоровья по методике вида спорта боевого хортинга. Проверена эффективность психолого-педагогических условий, организационных форм и методов, проведен теоретический анализ проблемы воспитания физических качеств, военно-прикладных способностей, условия применения оздоровительных, прикладных, общеразвивающих и специальных физических упражнений боевого хортинга для повышения эффективности работы систем организма. Изложен материал по концепции и подходам к классификации физических упражнений и методик боевого хортинга для спортсменов ученического возраста. Опытнo-экспериментальным путем проверена эффективность внедренной педагогической системы формирования военно-патриотических способностей, физической культуры и основ здоровья учащейся молодежи средствами боевого хортинга, ценностного отношения к здоровью и избегания вредных привычек. Представлены результаты исследования по формированию военно-прикладных способностей, ценностей здорового образа жизни и эффективности организационных форм спортивной дисциплины в процессе занятий боевым хортингом в условиях учебного процесса учебных заведений.

Ключевые слова: боевой хортинг, военно-патриотические способности, патриотические качества, психолого-педагогические условия, военно-патриотическое воспитание, физическая культура, основы здоровья, формирование способностей, учащаяся молодежь, дети, школа, учебное заведение, методика преподавания, система подготовки, школьники, студенты, обучение, педагогическая система, образование, спорт, ценности здорового образа жизни, физическое упражнение, организм человека, ценностное отношение к здоровью.

Yeromenko Eduard, Kuzora Ivan. Combat horting as a factor in the formation of military-patriotic abilities, physical culture and the basics of student youth health. The aim of the study is to determine the main characteristics of combat horting as a means of forming military-patriotic abilities, physical culture and health of student youth and scientific substantiation of means of positive influence of combat horting, development, improving the level of health according to the method of the sport of combat

horting. The effectiveness of psychological and pedagogical conditions, organizational forms and methods is checked, the theoretical analysis of the problem of education of physical qualities, military-applied abilities, conditions of application of health-improving, applied, general developmental and special physical exercises of combat horting for increase of efficiency of body systems is carried out. The material on the concept and approaches to the classification of physical exercises and methods of combat horting for athletes of student age is presented. The effectiveness of the implemented pedagogical system of formation of military-patriotic abilities, physical culture and basics of health of student youth by means of combat horting, values to health and avoidance of bad habits has been tested experimentally. The results of the research on the formation of military-applied abilities, values of healthy living and the effectiveness of organizational forms of sports discipline in the process of combat horting in the educational process of educational institutions are presented.

Key words: combat horting, military-patriotic abilities, patriotic qualities, psychological-pedagogical conditions, military-patriotic education, physical culture, basics of health, formation of abilities, student youth, children, school, educational institution, teaching methods, training system, schoolchildren, students, education, pedagogical system, education, sports, values of healthy life, physical exercise, human body, value attitude to health.

Вступ. Законом України «Про освіту» визначено, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [1–8; 10; 17].

Формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді засобами бойового хортингу направлене також на формування готовності до військової служби як особливого виду державної служби. Патріотичне виховання, формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді засобами бойового хортингу характеризується специфічною спрямованістю, глибоким розумінням кожним громадянином своєї ролі і місця в служінні Батьківщині, високою особистою відповідальністю за виконання вимог щодо захисту інтересів України, переконаністю в потребі формування необхідних якостей і навичок для виконання службового обов'язку в лавах Збройних Сил України.

У процесі формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді засобами бойового хортингу використано такі методи: особистого прикладу, уподібнення, умовляння, роз'яснення, розповіді, позитивної перспективи, створення ситуацій успіху, контрастних завдань тощо [9].

Вихідні передумови. Програми, методичні прийоми і технології з формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді засобами бойового хортингу передбачають проведення теоретичних і практичних навчально-тренувальних занять з бойового хортингу. Теоретичні засади з бойового хортингу можуть повідомлятися учням у процесі практичних занять. Програми з формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді засобами бойового хортингу передбачають заняття за окремими видами підготовки та синтезовані заняття (поєднання основ військово-прикладної техніки бойового хортингу й акробатики, ударних комбінацій та кидкової техніки, спортивно-прикладної техніки елементів самозахисту в стійці та техніки у партері – продовження атакуючих та захисних дій тощо). Для школярів також застосовуються військово-спортивні ігри. На заняттях рекомендується здійснювати особистісно-орієнтований підхід до навчання дітей та молоді за статевими та індивідуальними особливостями фізичного розвитку, а також з урахуванням їхніх потреб і здібностей. У разі потреби можливо окремо навчати хлопців і дівчат [18].

У розробці проблеми формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді засобами бойового хортингу значну роль відіграли роботи І. Д. Бега, З. М. Діхтяренко, Н. Ю. Довгань, С. І. Жеваги, М. Д. Зубалія, В. В. Івашковського, О. І. Остапенка, М. В. Тимчика та ін. Але у науково-методичній літературі рекомендації фахівців щодо виховання патріотичних якостей, фізичної культури та основ здоров'я молоді (М. І. Брихцин, П. А. Рудик, В. І. Селиванов) стосуються суто спортивної діяльності, і, як правило, не враховують вікові аспекти та не містять в собі цілісної методики формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді засобами бойового хортингу у закладах освіти [11–16].

У зв'язку з цим на заняттях з фізичної культури та фізичного виховання школярів основної і старшої школи навчання рухам, функціональне навантаження недостатньо узгоджується з вирішенням виховних завдань. Усе це вказує на актуальність обраної теми і свідчить про необхідність проведення спеціальних досліджень у напрямі визначення та наукового обґрунтування психолого-педагогічних умов формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді у процесі занять бойовим хортингом [19].

Мета дослідження. Мета дослідження полягла у визначенні та науковому обґрунтуванні педагогічних умов, що сприяють формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді у процесі занять бойовим хортингом.

Виклад основного тексту та результатів дослідження. Зміни, що відбуваються сьогодні в Україні визначили нові пріоритети в оздоровленні нації. Тому проблема формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді засобами бойового хортингу набуває дедалі більшої актуальності.

Бойовий хортинг як спорт – домінуюча форма прояву фізичної культури спортсменів, це слово часто вживають як синонім до поняття “фізична культура”. Вид спорту бойовий хортинг може розглядатися як система результатів фізичної культури спортсменів, оскільки цей термін позначає прагнення до фізичних досягнень на основі норм і правил, тренувань і змагань.

У теорії і методиці бойового хортингу термін "спорт" вживається стосовно до різних сфер у залежності від того, які цілі ставить перед собою спортсмен, або той, хто бере участь у тих чи інших спортивних заняттях. Це дитячий і юнацький бойовий хортинг, масовий спорт (спортивні заняття під час відпочинку, у вільний від навчання час), а також бойовий хортинг високих досягнень – аматорський і професійний (юніори, молодь та дорослі спортсмени бойового хортингу). Загострення конкуренції на міжнародній спортивній арені зробило бойовий хортинг однією з активних сфер людської діяльності членів федерацій і клубів у різних країнах світу.

Бойовий хортинг, а також і фізична культура спортсменів, які тренуються, об'єктивно є сферою масової самодіяльності. Він служить найважливішим чинником становлення активної життєвої позиції учнів.

У ряді досліджень встановлено, що в учнів школи, які включені у систематичні заняття бойовим хортингом і виявляють в ньому досить високу активність, виробляється певний стереотип ефективного режиму дня, підвищується впевненість поведінки, спостерігається розвиток "престижних установок" та високий життєвий тонус. Вони в більшій мірі комунікабельні, висловлюють готовність до співпраці, радіють соціальному людському визнанню, менше бояться критики, у них спостерігається більш висока емоційна стійкість, витримка, їм більшою мірою властивий оптимізм, енергія, серед них більше наполегливих, рішучих людей, які вміють повести за собою колектив. Цій групі учнівської молоді більшою мірою притаманні почуття обов'язку, сумлінність, зібраність. Вони успішно взаємодіють у роботі, що вимагає сталості, напруги, вільніше вступають у контакти, більш винахідливі, серед них частіше зустрічаються лідери, їм легше вдається самоконтроль [20].

Це говорить про ґрунтовний позитивний вплив систематичних занять бойовим хортингом на характерологічні особливості особистості спортсменів.

Для спортсменів високого класу існують методики вдосконалення техніки і тактики бойового хортингу. Виховання високого рівня фізичних якостей ґрунтується на постійному прагненні зробити подолання надможливостей для кожного спортсмена, і спортсмен високої кваліфікації може навіть здивувати оточуючих своїми можливостями. Але для надбання навичками такого високого рівня потрібно постійно і регулярно виконувати правила правильного фізичного виховання. Основним етапом у вихованні цих якостей є прогресивний період в житті людини (17–25 років), протягом якого відбувається закріплення потрібного навчального матеріалу для його подальшого застосування в житті (високопродуктивній праці) і виходу на пік спортивно-фізичної підготовленості.

Таким чином, мистецтво єдиноборства бойовий хортинг для багатьох людей стало єдиним універсальним засобом для досягнення самих різних цілей:

1. Для українських вчених, філософів, педагогів, психологів, релігійних діячів, слов'янських ченців – це метод приведення своєї свідомості і організму в стан, що веде до злиття з ідеалом існування, до довголіття, до досягнення просвітлення, тобто – до досконалості свідомості.

2. Для восначальників і воїнів – це метод вдосконалення технічної майстерності заради досягнення перемоги над конкретним противником.

3. Для адептів народних шкіл – це можливість знайти внутрішнє, духовне самовдосконалення і долучитися до духовної традиції пращурів, тим самим здобувши нову форму існування. При цьому для фахівців бойового хортингу не як виду спорту, а як бойового мистецтва, духовне багатство часто стає альтернативою матеріального благополуччя, способом внутрішнього протистояння несприятливому зовнішньому середовищу.

У всіх трьох групах йде вдосконалення техніки цього бойового мистецтва – як паралельними курсами, так і пересічними.

Бойовий хортинг як бойове мистецтво – явище дуже складне, багатоліке. У нього очевидна життєстійкість традиції, її незвичайна пристосованість до різних соціально-історичних і культурних умов, при незмінній привабливості для сучасної цивілізації. Проникаючи в інші країни, бойовий хортинг втрачає початкову цінність і відокремлює головні напрями: національну ідентичність українського єдиноборства, лікувально-оздоровчу гімнастику, прикладне єдиноборство і навички ведення рукопашної сутички на поразку ворога, адже ці методики за кордоном України впровадити практично неможливо.

Маючи на увазі цю глибинну культурологічну передумову життєздатності бойового хортингу як бойового мистецтва, можна виділити найбільш унікальні риси традиції. Як рід військової професії і системи ведення рукопашної сутички, бойове мистецтво бойовий хортинг не є чимось винятковим. Безліч аналогів ми знаходимо в історії різних народів – у стародавніх єгиптян, скіфів, слов'ян, скандинавів та інших. А ось те, що бойовий хортинг піднявся від рівня просто бойової техніки до рівня військового шляху, зіграло в розвитку цього виду бойових мистецтв вирішальну роль, і визначило його загальнокультурну цінність.

Ключову культуруутворювальну роль грає в цьому питанні саме виховний потенціал бойового хортингу. Його вплив виявився всепрониклим і проявився не тільки в світоглядних установках, а й в методах психологічної підготовки, в конкретних методиках навчання техніки і тактики ведення рукопашної сутички на основі ефективних прийомів бойового хортингу.

Школа бойового мистецтва бойовий хортинг історично склалася як форма спільності, об'єднання, очолювана майстрами-вчителями. Тут існує певна ієрархія, яка визначається рівнем майстерності і духовної зрілості членів школи – майстер, старші та молодші учні. Витоки цієї ієрархії лежать в сімейно-родових підвалинах організації професійних бойових і спортивних об'єднань. Особистісна основа навчання в бойовому хортингу, його внутрішня згуртованість і зовнішня автономність вимагають розробки особливої розгалуженої системи особистісно-професійного відбору учнів, контролю за процесом навчання і оцінки його результатів, а також проведення різноманітних форм військово-патриотичної роботи [21].

На сьогодні використовуються найрізноманітніші форми військово-патриотичної роботи: гуртки бойового хортингу, клуби, секції, місячники та дні патріотичної роботи, вахти пам'яті, пошукова діяльність, зустрічі з ветеранами, воїнами запасу

і військовослужбовцями, уроки "Мужності", фестивалі, свята, конкурси, вікторини, зльоти, ігри, збори, табори і ін. Виходячи з такого різноманіття форм, назріла необхідність їх об'єднання в характерні групи і ранжування кожної групи і кожної форми всередині групи за ступенем впливу на досягнення мети військово-патріотичної роботи з учнями освітніх установ.

Для цього був проведений експеримент з оцінювання різних форм військово-патріотичної роботи вчителями та учнями спеціалізованої школи № 252 імені Василя Симоненка Оболонського району м. Києва (керівник робочої групи – учитель Захисту України Кузора І. В.).

Аналіз отриманих результатів свідчить про наступне. Найбільш значущими формами військово-патріотичної роботи, на думку вчителів, є навчально-пізнавальні та діяльні, а на думку учнів, – творчо-ігрові та діяльні. Серед пошуково-дослідницьких форм військово-патріотичної роботи пріоритет, на думку вчителів, мають відродження пам'яті забутих імен захисників України і пошук слідів безвісти зниклих солдатів і офіцерів, а, на думку учнів, – пошуково-дослідницька робота на місцях колишніх боїв.

Найбільш значущими серед навчально-пізнавальних форм, на думку вчителів, є зустрічі з ветеранами воєн і праці, а також походи і експедиції по місцях бойової слави України, причому цій формі військово-патріотичної роботи віддано перевагу і більшістю учнів. На перше місце за значимістю серед творчо-ігрових форм військово-патріотичної роботи вчителя поставили тематичні збори, науково-практичні конференції, вікторини по ратній історії рідного краю, Батьківщини, а учні – військово-історичні і військово-спортивні ігри.

Найважливішими серед діяльнісних форм військово-патріотичної роботи, на думку і вчителів і учнів, є збори з основ військової служби. Серед церемоніальних форм військово-патріотичної роботи, на думку вчителів, пріоритетне значення мають такі форми, як "День пам'яті полеглих", "Тиждень бойової слави", "Місячник оборонно-масової роботи", "Вахта Пам'яті" та ін., а на думку учнів, – святкування Днів військової слави України.

В цілому слід зазначити, що дані результати оцінки значущості різних форм військово-патріотичної роботи є усередненими і будуть змінюватися в залежності від регіону, умов, рівня матеріально-технічної оснащеності освітніх установ, їх викладацького складу, контингенту учнів тощо.

Суттєвим моментом, що впливає на процес військово-патріотичного виховання учнів, є визначення показників ефективності військово-патріотичної роботи та їх обґрунтування.

Під показником ефективності розуміється числова характеристика, яка дозволяє оцінити ступінь досягнення поставленої мети.

Посилення уваги до формування готовності школярів до військової служби, захисту Батьківщини та її територіальної цілісності за сучасних умов обумовлено об'єктивними факторами, які визначають підвищені вимоги до всього змісту та завдань з фізичного і військово-патріотичного виховання.

Опитування школярів, яке проводилося з метою виявлення формувальних чинників їх загальної готовності до служби в Збройних Силах України, передбачало наявність такого параметру, за яким можна було позитивно оцінити щонайменше половину респондентів. Порівняльне оцінювання значущості формувальних факторів виконувалося в умовних індексах, що становили собою суму відсотків, наведених у відповідях респондентів.

При такому підході одинична складова не може бути більшою ніж 100 %, максимальний індекс більшим ніж 200, а найменший індекс має бути у межах 100 (50 % + 50 %). За цим принципом була складена зведена таблиця, яка презентує формувальні фактори та їхні кількісні показники. У верхньому рядку таблиці наведено середньостатистичний індекс готовності до служби в Збройних Силах України. З метою визначення вагомості формувального фактора в останній графі таблиці наводиться відносна вага кожного з них, тобто – відношення індексу певного фактора до індексу середньостатистичного, взятого за "1". Наприклад, індекс фактора 11 "Розвинута чесність" = 135. Тоді відношення 135 до 147 складе відносну вагу 0,92.

У таблиці 1 всі величини, менші ніж 50, узяті в дужки, що вказує на умовність віднесення цього фактора до формувальних чинників загальної готовності школярів до військової служби.

До участі в опитуванні було залучено 966 учнів 10–11 класів закладів загальної середньої освіти Києва, Сум, Броварів та інших регіонів України з метою визначення середніх показників. На цій підставі були виявлені фактори, що позитивно впливають на формування готовності юнаків до служби в Збройних Силах України (таблиці 1). З таблиці видно, що формуванню у школярів готовності до військової служби в процесі військово-патріотичного виховання, крім уроків з предмета "Захист України", також сприяє відповідним чином організована позакласна і позашкільна робота, спілкування зі старшими друзями, ровесниками, родичами, військовослужбовцями та позитивний вплив засобів масової інформації.

Таблиця 1

Якісні показники позитивних факторів впливу на формування готовності старшокласників до служби у Збройних Силах України

№ з/п	Формувальний фактор	Учні 10 класів	Учні 11 класів	Індекс	Відносна вага
1.	Середньостатистична готовність до військової служби	66	81	147	1,0
2.	Достатній фізичний розвиток та стан здоров'я, що дають відчуття вихідної фізичної повноцінності, позитивного емоційного настрою	84	92	176	1,20
3.	Відчуття колективізму, поєднане з очікуванням особистої суспільно важливої діяльності в екстремальних умовах	79	89	168	1,14
4.	Позитивний вплив сім'ї – зовнішнього особистісно значущого чинника, який впливає на відчуття захисника України та посилює позитивне ставлення до боротьби з	73	89	162	1,10

	ворогом				
5.	Прагнення до участі у суспільно корисній діяльності (соціально-особистісна орієнтація)	74	86	160	1,09
6.	Прагнення до самоствердження, у т. ч. до лідерства – виявлення емоційно-вольових властивостей особистості	79	81	160	1,09
7.	Позитивний вплив військово-патріотичного виховання (оволодіння знаннями та вміннями) – набуття впевненості у військово-професійній галузі	71	86	157	1,07
8.	Побоювання відносної можливості зовнішньої агресії (мотивація засвоєння військової справи)	71	84	155	1,05
9.	Завчасне продовження підготовки до військової служби – набуття необхідних для військової діяльності якостей, рис, звичок, знань, які зменшують напруженість у період адаптації до служби	6	83	147	1,00
10.	Відповідність призову особистим життєвим планам (активно позитивне ставлення до служби на основі підготовленості)	51	89	140	0,95
11.	Очікування фізичної досконалості в період військової служби (особиста зацікавленість та військово-професійна орієнтація)	75	63	138	0,94
12.	Розвинута чесність (позитивні особистісні якості)	66	69	135	0,92
13.	Розвинута працьовитість	58	77	135	0,92
14.	Виявлене позитивне ставлення (зацікавленість) до майбутньої служби, що переходить у бажання бути призваним на військову службу	48	77	125	0,85
15.	Позитивний вплив друзів, які проходять чи пройшли військову службу (зовнішній вплив, що посилює позитивне емоційне ставлення та елементи військово-професійних знань)	46	77	123	0,84
16.	Зустрічі з ветеранами (взаємозв'язок поколінь, закріплення патріотичних почуттів, пошук героя для наслідування)	68	49	117	0,80
17.	Прагнення мати свою особисту відповідь на всі питання (пошук форм самовираження та самоствердження)	63	53	116	0,79
18.	Розвинуте відчуття колективізму (одна з головних умов адаптації в армійських колективах)	53	59	112	0,76
19.	Шляхетне ставлення до жінки (готовність захистити першооснову сім'ї, домашнього вогнища)	63	47	110	0,75
20.	Розвинута сміливість (елемент військово-психологічних якостей)	50	56	106	0,72
21.	Заняття фізичною культурою та спортом (удосконалення природних якостей, психомоторики) у спортивних секціях	50	50	100	0,68
22.	Очікування можливості добре вивчити військову техніку (військово-професійна орієнтація, особиста зацікавленість)	44	55	99	0,67
23.	Позитивний вплив учителя, викладача, тренера	47	50	97	0,66

Однак, на старшокласника, як суб'єкта педагогічної діяльності, одночасно з позитивними впливають і негативні чинники, які заважають успішному формуванню його готовності до Захисту України, служби в Збройних Силах України [22]. Це, насамперед, недостатня увага з боку педагогічних працівників до індивідуальної морально-психологічної підготовки, прагнення до масових заходів без налагодженої системи контролю за участю в них. По-друге – це недостатнє залучення юнаків до таких форм комплексного впливу на їхню готовність, як заняття в секціях національного виду спорту бойового хортингу та участь у змаганнях різних рівнів, вікторинах, тематичних вечорах, які сприяють фізичному розвитку та вдосконаленню.

Під час формувального етапу педагогічного експерименту ми намагалися максимально усунути причини, що породжували вплив негативних чинників. Ми ставили перед собою завдання забезпечити цілісний, організований, поступовий, неперервний, активний вплив усього навчально-виховного процесу на свідомість, відчуття та поведінку школярів з метою формування у них патріотичної свідомості, поглядів, переконань, відповідної поведінки, схильності й готовності до захисту Батьківщини.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше* науково обґрунтовано педагогічні умови військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу, виховання у них інтересу до служби у Збройних Силах України, регулярних занять бойовим хортингом в закладі загальної середньої освіти (формування у школярів системи знань про позитивний вплив занять бойовим хортингом на здоров'я людини, вплив фізичних вправ на розвиток організму,

вмін та навичок самостійно займатися фізичними вправами на основі здійснення міжпредметних зв'язків на уроках фізичної культури та біології; здійснення емоційно-ціннісного впливу на учнів, спрямованого на формування в них інтересу до занять бойовим хортингом на основі широкого застосування ігрового та нетрадиційних методів військово-патріотичного і фізичного виховання; здійснення впливу на свідомість школярів з метою формування в них цінностей під час систематичних занять бойовим хортингом, мотивів фізичного самовдосконалення через застосування методів і прийомів стимулювання та мотивування);

уточнено сутність понять "військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу", "інтерес до занять бойовим хортингом" (складне особистісне утворення яке спонукає учнів старшого шкільного віку засвоювати знання, уміння і навички з бойового хортингу, виконувати прийоми самозахисту, фізичні вправи, з метою досягнення фізичної досконалості, покращення постави, зміцнення здоров'я через усвідомлення значущості занять бойовим хортингом, задоволення, потреб у пізнавальній, руховій і змагальній активності, що супроводжується позитивними емоціями); зміст критеріїв і показників (когнітивний – рівень знань, що складають систему поглядів на способи фізичного вдосконалення, пізнавальний інтерес, пізнавальну активність; емоційно-ціннісний компонент – ставлення до занять бойовим хортингом, отримання задоволеності від військово-патріотичної та навчально-фізкультурної діяльності, домінування мотивів фізичного вдосконалення; діяльнісний – психомоторні здібності, рухові уміння і навички, фізична підготовленість, стабільна активність у військово-патріотичній та навчально-фізкультурній діяльності у процесі фізичного вдосконалення засобами бойового хортингу) та рівнів (високий, середній, низький) військово-патріотичної вихованості школярів засобами бойового хортингу в закладі загальної середньої освіти;

подальшого розвитку набули наукові положення про інтегральну єдність складових військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу, їх інтересу до занять бойовим хортингом, фізичною культурою, ведення здорового способу життя в умовах загальноосвітньої школи.

Висновок. У результаті дослідження можна зробити висновки, що практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні в педагогічну практику методики виховання у школярів інтересу до занять фізичною культурою в закладі загальної середньої освіти, яка включає різні форми і методи виховної роботи, методичних рекомендацій щодо виховання у школярів інтересу до занять фізичною культурою в закладі загальної середньої освіти.

Отримані результати стануть у нагоді класним керівникам, учителям фізичної культури та захисту України, керівникам спортивних гуртків і секцій з бойового хортингу, студентам закладів вищої освіти, викладачам закладів вищої освіти з фізичного виховання і спорту під час викладання теорії і методики бойового хортингу, фізичного виховання, спецкурсів учителів у системі післядипломної педагогічної освіти. матеріали дослідження можуть бути використані на курсах підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури та керівників спортивних секцій у системі післядипломної педагогічної освіти, а також під час підготовки навчальних програм, методичних посібників і рекомендацій.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота над вивченням основних характеристик бойового хортингу як чинника формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді у процесі занять у констатувальному та формувальному експериментах буде детальніше конкретизована у результатах дослідження.

Література

1. Бойовий хортинг – система національно-патріотичного виховання дітей та молоді / О. Бухтіяров, Е. Єрьоменко, О. Буток, В. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 61–70.
2. Бойовий хортинг у програмі навчання і професійно-прикладної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей закладів вищої освіти України / В. Біла, Е. Єрьоменко, В. Грищук, О. Бухтіяров // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 6–19.
3. Бойовий хортинг у системі підготовки співробітників правоохоронних органів до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрьоменко, В. Р. Біла, В. В. Бондарчук, С. П. Бобік // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 513–527.
4. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Грищук, Е. А. Єрьоменко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
5. Діхтяренко З. Бойовий хортинг та значення патріотичних цінностей у процесі виховання спортсменів молодшого шкільного віку / З. Діхтяренко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 6–18.
6. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.
7. Єрьоменко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
8. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
9. Єрьоменко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом.

Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 10 (118) 19. С. 49–56.

10. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // К. : Паливода А. В., 2020. 1110 с.

11. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.

12. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.

13. Єрмоєнко Е. А. Кваліфікаційна система бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К. : ГС «НФБХУ», 2020. – 155 с.

14. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфер., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.

15. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.

16. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для позашкільних навчальних закладів : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України, [та ін.]. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 521 с.

17. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для учнів 1–11 класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2020. 280 с.

18. Єрмоєнко Е. А. (2020). Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (3(123), 47–56. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09)

19. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу. Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези доп. наук.-практ. семінару (15 травня 2020 року). Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. С. 39–42.

20. Петрович Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрович, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.

21. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.

22. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.

References

1. Bukhtiyarov, O. A., Yeromenko, E. A., Butok, O. V., Yeromenko, V. E. (2018). Boyovyi khortyng – systema natsionalno-patriotichnoho vykhovannia ditey ta molodi [Combat horting is a system of national-patriotic education of children and youth]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 9 (pp. 61–70). Kyiv: Palyvoda A. V.

2. Bila, V. R., Yeromenko, E. A., Gryshchuk, V. L., Bukhtiyarov, O. A. (2019). Boyovyi khortyng u programi navchannia i profesiyno-prykladnoi pidgotovky kursantiv pravookhoronnykh spetsialnostei zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy [Combat horting in the program of training and professional and applied training of cadets of law enforcement specialties of higher education institutions of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 11 (pp. 6–19). Kyiv: Palyvoda A. V.

3. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bila, V. R., Bondarchuk, V. V., Bobik, S. P. (2020). Boyovyi khortyng u systemi pidgotovky spivrobitnykiv pravookhoronnykh orhaniv do protydii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl [Combat horting in the system of training law enforcement officers to combat the illegal movement of goods in the areas of the joint forces operation] / Shliakhy udoskonalennia profesiynykh kompetentnostei fakhivtsiv v umovakh syohodennia : mater. mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. 28-29 travnia 2020 r. / Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Derzh. nauk. ustanova «Instytut modernizatsii zmistu osvity», [ta in.]. – Kyiv. – P. 513–527.

4. Gryshchuk, V. L., Yeromenko, E. A., Bukhtiyarov, O. A. (2020). Boyovyi khortyng yak zasib profesiyno-prykladnoi pidgotovky pravookhorontsiv do vykonannia sluzhbovo-boyovykh zavdan z protydii kontrabandi u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl [Combat horting as a means of professional and applied training of law enforcement officers to perform combat missions to combat smuggling in the areas of the Joint Forces Operation]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 59–73.

5. Dikhtiarenko, Z. M., Yeromenko, E. A. (2017). Boyovyi khortyng ta znachennia patriotychykh tsinnostei u protsesi

vykhovannia sportsmeniv molodshoho shkilnogo viku [Combat horting and the importance of patriotic values in the process of educating athletes of primary school age]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 6–18). Kyiv: Palyvoda A. V.

6. Yeromenko, E. A. (2020). *Boyovyi khortyng – profesiyno-prykladnyi vyd sportu pravookhoronnykh organiv Ukrainy : monografia* [Combat horting is a professionally applied sport of law enforcement agencies of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 203 p.

7. Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib optymizatsii funktsionalnoi pidgotovky studentiv i kursantiv spetsializovanykh zakladiv vyschoi osvity ta spivrobitnykiv pravookhoronnykh organiv* [Combat horting as a means of optimizing the functional training of students and cadets of specialized higher education institutions and law enforcement officers]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 19–33).

8. Yeromenko, E. A. (2020). *Boyovyi khortyng yak zasib profesiyno-psykholohichnoi pidgotovky spivrobitnykiv pravookhoronnykh organiv Ukrainy : monografia* [Combat horting as a means of professional and psychological training of law enforcement officers of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 138 p.

9. Yeromenko, E. A. (2019). *Vykhovannia fizychnoi kultury ta osnov zdorovya studentiv u protsesi zanyat boyovym khortyngom* [Education of physical culture and basics of students' health in the process of combat horting] *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University*. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 10 (118) 19. P. 49–56.

10. Yeromenko, E. A., Kukushkin, K. M. (2020). *Viyskovo-patriotychne vykhovannia starshoklasnykiv zasobamy boyovogo khortyngu : monografia* [Military-patriotic education of high school students by means of combat horting: monograph]. K. : Palyvoda A. V., 2020. 1110 p.

11. Yeromenko, E. A. (2017). *Vsesvitnie ukrainske zemliatstvo ta diaspora u sprianni rozvytku boyovogo khortyngu* [World Ukrainian fellowship and diaspora in promoting the development of combat horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 56–79).

12. Yeromenko, E. A. (2019). *Znachymist tsinnosti fizychnoi kultury ta osnov zdorovya dlya studentiv i kursantiv, yaki zaymayutsya boyovym khortyngom* [Importance of values of physical culture and bases of health for students and cadets who are engaged in combat horting]. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University*. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 11 (119) 1. P. 71–79.

13. Yeromenko, E. A. (2020). *Kvalifikatsiyna systema boyovoho khortynhu : monografia* [Qualification system of combat horting: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 155 p.

14. Yeromenko, E. A. (2020). *Kompleksne vykorystannia potentsialu boyovoho khortynhu dlia zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy v umovakh zovnishnioyi agresii* [Comprehensive use of the potential of combat horting to ensure the national security of Ukraine in the face of external aggression]. *Aktualni problemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky ta sproshchennia protsedur mizhnarodnoi torhivli : zb. tez IV nauk.-prakt. internet-konf. (m. Irpin – m. Khmelnytskyi, 25-31 travnia 2020 r.)*. Khmelnytskyi: Naukovo-doslidnyi tsentr mytnoi spravy, 2020. P. 18–23.

15. Yeromenko, E. A. (2020). *Kontseptsia rozvytku boyovoho khortynhu v systemi osvity Ukrainy : monografia* [The concept of combat horting development in the education system of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 122 p.

16. Yeromenko, E. A. (2020). *Navchalna prohrama z boyovoho khortynhu dlya pozashkilnykh navchalnykh zakladiv : monografia* [Curriculum on combat horting for out-of-school educational institutions: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, [ta in.]. – K. : Palyvoda A. V., 2020. – 521 p.

17. Yeromenko, E. A. (2020). *Navchalna prohrama z boyovoho khortynhu dlya uchniv 1–11 klasiv zakladiv zagalnoi serednoyi osvity* [Combat horting curriculum for students of grades 1–11 of general secondary education institutions]: training manual. – Kyiv: Palyvoda A. V., p. 280.

18. Yeromenko, E. (2020). *Naukove obhruntuvannia psykholoho-pedahohichnykh umov vykhovannia fizychnoi kultury ta osnov zdorovya studentiv u protsesi zanyat boyovym khortyngom* [Scientific substantiation of the psychological and pedagogical conditions of education of physical culture and fundamentals of students' health in the process of combat horting]. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University*. Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (physical Culture and Sports), (3(123), 47-56. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09)

19. Yeromenko, E. A. (2020). *Osoblyvosti fizychnoi i psykholohichnoi pidgotovky ta formuvannia profesiynykh yakosti kursantiv i pratsivnykiv pravookhoronnykh organiv zasobamy boyovoho khortynhu* [Features of physical and psychological training and formation of professional qualities of cadets and law enforcement officers by means of combat horting]. *Protydiya Nezakonnomu peremischenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 39–42.

20. Petrochko, Zh. V., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib vykhovannia patriotyzmu u shkoliariv i studentiv* [Combat horting as a means of educating patriotism in schoolchildren and students]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 34–45). Kyiv: Palyvoda A. V.

21. Prysiazhniuk, S. I., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng ta problema aktyvnogo vidpochynku sportsmeniv u rizni vikovi periody* [Combat horting and the problem of active recreation of athletes at different ages]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 206–218). Kyiv: Palyvoda A. V.

22. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bondarchuk, V. V. (2020). Boyovyi khortyng u pidrozdilakh derzhavnoi mytnoi sluzhby dlia pidhotovky spivrobotnykiv do protyidii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl na skhodi Ukrainy [Combat horting in the units of the State Customs Service to prepare employees to combat the illegal movement of goods in the areas of the Joint Forces Operation in eastern Ukraine]. *Protyidiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku). Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 7–25.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2020.8(128).15

Завадська Н. В.

викладач кафедри фізичного виховання

Гришко Л. Г.

старший викладач кафедри фізичного виховання

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

НАСТІЛЬНИЙ ТЕНІС У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТОК ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті значення настільного тенісу на емоційний і фізичний стан студентів закладів вищої освіти. Представлена характеристика програми «Настільний теніс» для студенток технічних закладів вищої освіти. Обґрунтовано алгоритм системи контролю у фізичному вихованні студенток в закладі вищої освіти при навчанні гри в настільний теніс.

Ключові слова: фізичне виховання, студентки, настільний теніс.

Завадская Н. В., Гришко Л. Г. Настольный теннис в системе физического воспитания студенток технических учреждений высшего образования. В статье значения настольного тенниса на эмоциональное и физическое состояние студенток высших учебных заведений. Представлена характеристика программы «Настольный теннис» для студенток технических высших учебных заведений. Обосновано алгоритм системы контроля в физическом воспитании студенток в заведении высшего образования при обучении игре в настольный теннис.

Ключевые слова: физическое воспитание, студентки, настольный теннис.

Zavadskaya N., Grishko L. Table tennis in the system of physical education of female students of technical institutions of higher education. The article deals with the importance of table tennis on the emotional and physical state of students of higher educational institutions. The characteristics of the "Table tennis" program for female students of technical higher educational institutions are presented. The algorithm of the control system in the physical education of female students in the institution of higher education when teaching to play table tennis has been substantiated.

The physical culture is in the outward and postal category of social life, and it is more straightforward and straightforward to be summed up with interests and peculiarities of a particular stage of historical development. For the fate of the social and economic reforms, the health of students in the field of health education will go down quickly. An analysis of the current situation of students, showing the value of the improvement in the number of students, who may have problems with their health. One of the reasons for such a camp is the low activity of young people, the greater their ability to study on a regular basis with the development of physical culture and sports during the period of intensive growth and development of the body. By the method of physical education of students in the development of food education € the formation of physical culture, specialty and health, in the form of training for the development of sports and tourism for the protection of health and professionalism.

One of the main problems in organizing the educational process of female students is the establishment of motivation to engage in physical culture. The whole problem can be taken up by the organization of the chiefs from the physical education on the basis of different types of sports and systems of physical rights, the individuality of students and their interests.

Key words: physical education, female students, table tennis.

Постановка проблеми. Фізичне виховання виступає загальною і постійною категорією соціального життя, але його зміст і спрямованість обумовлюються інтересами і особливостями конкретного етапу історичного розвитку. За роки соціально-економічних реформ стан здоров'я студентів закладів вищої освіти стрімко погіршується. Аналіз даних щорічних обстежень студентів, показав значне збільшення кількості студентів, які мають різні проблеми зі здоров'ям (46%) [1]. Однією з причин такого становища є низька рухова активність молоді, відсутність у більшості з них можливості займатися на регулярній основі різними формами фізичної культури та спорту в період інтенсивного росту і розвитку організму. Метою фізичного виховання студентів закладів вищої освіти є формування фізичної культури особистості і здатності спрямованого використання різноманітних засобів фізичної культури, спорту і туризму для збереження і зміцнення здоров'я, психофізичної підготовки і самопідготовки до майбутньої професійної діяльності [5].

Однією з основних проблем в організації освітнього процесу студенток є створення мотивації до занять фізичною культурою. Цю проблему можна вирішити організацією навчальних занять з фізичного виховання на основі різних видів спорту та систем фізичних вправ, враховуючи індивідуальність студентів та їх інтереси [6]. При такій формі організації занять інтерес до дисципліни фізична культура зростає, студентки стають активними учасниками освітнього процесу, підвищується ефективність занять. При організації навчальних занять на основі різних видів спорту особливе положення займає